

УДК 340(477)

<https://doi.org/10.34142/23121661.2023.38.01>

orcid.org/0000-0002-0453-5892

© Шевченко Л. А., 2023

Л. А. Шевченко

**ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ
МІЖНАРОДНИХ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ
ПРАВНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ У ПРАВОВУ
СИСТЕМУ УКРАЇНИ**

L. Shevchenko

**PROBLEMS OF IMPLEMENTING
INTERNATIONAL ETHICAL STANDARDS
OF THE LEGAL PROFESSION INTO THE
UKRAINIAN LEGAL SYSTEM**

Анотація. Метою статті є розгляд проблем імплементції міжнародних етичних стандартів правничої професії в українську правову систему. Визначено шляхи подолання окреслених проблем: нормативне врегулювання процесу ратифікації міжнародних договорів; упровадження міжнародних етичних стандартів у національні нормативні акти; підвищення якості діяльності кваліфікаційних комісій із контролю за дотриманням професійних етичних правил у правничій практиці та створення незалежних механізмів контролю за цим процесом; розробка системи неперервної освіти, орієнтованої на міжнародні етичні стандарти правничої професії; співробітництво з міжнародними організаціями, які займаються розробкою та впровадженням міжнародних етичних стандартів правничої професії.

Ключові слова: правова система, правнича професія, імплементція, міжнародний стандарт, національне законодавство, міжнародні угоди, ратифікація, етичні норми, кодекс етики, кваліфікаційна комісія, омбудсман, права громадян.

Annotation. The article provides an analysis of the problems of implementing international ethical standards of the legal profession into the Ukrainian legal system and identifies ways to overcome them.

The implementation of international ethical standards of the legal profession into the national legal system of Ukraine is a crucial step in strengthening democratic institutions and guaranteeing the rights of Ukrainian citizens. However, this process requires improvement, analysis, and overcoming of a range of problems, including issues related to the ratification of international acts, control by state bodies and society over lawyers' compliance with ethical standards, the absence of consideration of the instrumentation for the implementation of international standards in the functioning of institutions of the national legal system, and others.

Among the ways to overcome the outlined problems, we see normative regulation of the process of ratification of international agreements that define ethical standards of the legal profession, implementation of international ethical standards into national normative acts (codes of conduct or ethical guidelines for lawyers in different fields), improving the quality of activities of qualification commissions for monitoring compliance with professional ethical rules in legal practice, the activity of which must be clearly regulated, development of a system of theoretical education, practical training, training, and qualification upgrading of lawyers that would be oriented towards international ethical standards of the legal profession, creation of independent mechanisms for monitoring compliance with ethical standards of the legal profession, such as ethics commissions or ombudsmen, which could consider complaints about violations of ethical norms, collaboration with international organizations involved in the development and implementation of international ethical standards for the legal profession.

Key words: legal system, legal profession, implementation, international standard, national legislation, international agreements, ratification, ethical norms, code of ethics, qualification commission, ombudsman, rights of citizens.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси, що відбуваються на сучасному етапі розвитку суспільства визначають основи розвитку світової спільноти, порядок співіснування держав у третьому тисячолітті. Вектор на європейську інтеграцію України є свідомим вибором громадян і влади держави, що має на меті зміцнення суверенітету, національної безпеки, піднесення свободи і гідності людини до найвищих рівнів, забезпечення територіальної цілісності країни, гарантування прав і свобод людини. Такі зовнішньополітичні орієнтири визначають необхідність перегляду концептуальних засад правової політики держави, установлення її відповідності правовій політиці держав світу.

Особливої уваги заслуговує потреба узгодження етичних норм правничої професійної діяльності з міжнародними етичними стандартами, оскільки саме юридична діяльність пов'язана зі створенням умов для дотримання прав і свобод особистості та громадянина, а до її представників висуваються посилені вимоги в частині професійної етики. Імплементация міжнародних етичних стандартів юристів у національну правову систему дозволить створити власну модель етичних стандартів у цій сфері.

Актуальність окресленої проблеми є безперечною, оскільки на нинішньому етапі забезпечення дотримання визнаних міжнародних етичних стандартів діяльності юристів виходять за межі однієї країни, що пов'язане з розширенням співробітництва держав на всіх рівнях і необхідністю його правового забезпечення відповідно до найвищих етичних вимог.

Конституція України в ст. 3 першочерговим обов'язком держави декларує забезпечення прав і свобод людини, визначаючи її життя і здоров'я, безпеку і недоторканість, честь і гідність найвищою цінністю [1]. Належна реалізація міжнародних етичних стандартів здійснення юридичної діяльності,

що декларуються в «Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод» [2], висновках Європейського суду з прав людини та інших міжнародних актах є запорукою ефективної реалізації цього конституційного положення.

Аналіз останніх досліджень. Питання імплементації міжнародних етичних норм у національну правову систему України останнім часом є достатньо досліджуваним, що викликано процесом узгодження спільних нормативів правничої професії в різних країнах, який розпочався наприкінці минулого століття й продовжується зараз. Науковці досліджують питання імплементації міжнародних стандартів юридичної професії в таких напрямках: функціонування правової системи України в контексті європейських та міжнародних стандартів правничої професії (В. Сущенко та ін.); етика прокурорів України як відображення міжнародних професійних стандартів (А. Лапкін, М. Сальніков, С. Петров, А. Шульга, О. Шандула та ін.); приведення до відповідності міжнародним стандартам досудового розслідування (Е. Аречага, О. Виноградова, Ж. Жуковська, О. Хабло та ін.); міжнародно-правові стандарти судоустрою та судочинства (В. Бринцев, В. Кривенко, О. Карпушова, Р. Воманюк, О. Саленко та ін.), міжнародні стандарти діяльності адвокатури (Н. Бакаянова, І. Бондар, Т. Вільчик, Я. Жукорська, О. Можайкіна, В. Святоцька та ін.). Однак актуальним є дослідження імплементації в правову систему України саме міжнародних етичних стандартів правничої професії.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою статті є розгляд проблем імплементації міжнародних етичних стандартів правничої професії в українську правову систему та визначення шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу. «Необхідною умовою інтеграційних процесів, що нині проходять у світі, є побудова спільного правового простору для забезпечення регулювання відносин між країнами шляхом узгодження правових норм національного законодавства із загальновизнаними міжнародними стандартами.

У контексті окресленої проблеми доцільно звернутися до визначення сутності поняття «міжнародний правовий стандарт». Визначають його зазвичай таким чином: «...установлені міжнародно-правовими актами певні мінімальні вимоги, дотримуватися яких зобов'язані всі держави у процесі національної законотворчості» [3, с. 51]. Дослідниця сутності поняття міжнародного правового стандарту та його видових характеристик С. Ляхвіненко дає визначення у двох аспектах: практика довготривалого співробітництва держав та фіксація в міжнародних правових актах, що є джерелами права [4, с. 671]. Аналіз такого розуміння дозволяє виділити основні ознаки правового стандарту на міжнародному рівні:

а) комплекс загальноприйнятих цінностей, принципів, норм поведінки суб'єктів міжнародного права;

б) відображення в міжнародних договорах;

в) використання в діяльності міжнародних юридичних установ.

На думку В. Суценка, діяльність правників (безвідносно до їх організаційно-правового положення), що провадять професійну діяльність у країнах, що належать до головних світових правових сімей (англосаксонської й романо-германської) має обов'язково підпорядковуватися кільком міжнародним документам правничих професійних організацій, що є Правилами корпоративної етики (поведінки), та вимогам документів певних міжнародно-правових та політичних утворень, що носять рекомендаційно-зобов'язальний характер щодо діяльності членів таких об'єднань та їх учасників, які й є загальними стандартами професії правника [5, с. 23].

Погоджуючись із думкою дослідників питань узгодження законодавства України різних рівнів із міжнародними стандартами правничої професії, до таких актів відносимо: Загальну Декларацію прав людини (прийнято і проголошено резолюцією 217 А (III) ГА ООН від 10 грудня 1948 року) [6]; Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (підписано державами-членами Ради Європи 04 листопада 1950 року) [7]; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (прийнято ГА ООН 16 грудня 1966 року) [8]; Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (прийнято 34-ю сесією ГА ООН 17 грудня 1979 року) [9]; Основні принципи незалежності судових органів (прийнято на VII Конгресі з попередження злочинів і поведінки з правопорушниками 26 серпня – 6 вересня 1985 року) [10]; Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства (прийнято делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі 1 жовтня 1988 року) [11]; Рекомендацію № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів» (ухвалено Кабінетом Міністрів Ради Європи на 518 засіданні 13 жовтня 1994 року) [12]; Європейську хартію про закон «Про статус суддів» (ухвалено Радою Європи, Лісабон, 10 липня 1998 року) [13]; Хартію Європейського Союзу про основні права (Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, Європейська комісія, м. Ніцца, 7 грудня 2000 року) [14]; Рекомендацію № 2000/19 «Про роль державної прокуратури в системі кримінального судочинства» (ухвалено Кабінетом Міністрів Ради Європи 6 жовтня 2000 року) [15]; Резолюцію 2004/32 Комісії ООН з прав людини «Цілісність судової системи» від 19 квітня 2004 року [16]; Резолюцію 2858 (XXVI) ГА ООН «Права людини при здійсненні правосуддя» від 16 грудня 2005 року [17]; Конвенцію ООН проти корупції (підписано 31 жовтня 2003 р.) [18]; Бангалорські принципи поведінки суддів (схвалено

Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН 27 липня 2006 року № 2006/23) [19].

Аналіз зазначених та багатьох інших міжнародно-правових актів, які розглядаються як сучасні стандарти професії правника, свідчить, що всі вони містять етичні норми і принципи, цінності та ідеї, які є загальновизнаними у світовому правовому просторі. Це закономірно, бо підвищені вимоги до етики поведінки правника визначаються особливостями правничої діяльності та місією, яку виконує професія юриста в суспільстві.

Звернемо увагу, що місія професії правника визначається Конституцією України, а саме тими її нормами, що декларують верховенство права, проголошують необхідність захисту прав людини та її свобод, провадження правотворчої та правозахисної діяльності в інтересах суспільства [20]. Призначення правників зводиться до служіння людям, задоволення потреби суспільства в упорядкуванні, забезпечення правопорядку, що вибудовується на засадах гуманізму, справедливості й правди.

Незважаючи на те, що заклади вищої освіти України здійснюють підготовку юристів у великому обсязі, життєва практика спонукає до висновків про недостатність висококваліфікованих представників цієї професії. Такий стан речей обумовлено неможливістю розмежування професійних і особистісних якостей фахівця цієї галузі. У більшості випадків якість здійснення професійних обов'язків правника знаходиться у прямій залежності від ступеня його моральності, рівня розвитку уявлень про добро, справедливість, гуманність, честь та інші якості, без володіння якими людина не може стати на захист від протиправних дій. Лише високоморальній особистості, що має відповідну професійну підготовку, можна довірити вирішення долі інших людей. Правосвідомість юриста повинна ґрунтуватися на чіткому усвідомленню відповідальності за кожне рішення, яке приймається в процесі реалізації власних повноважень і може ефективно вплинути на забезпечення правопорядку в державі.

З огляду на викладене вище необхідність дотримання правником системи етичних приписів, принципів і норм його професійної діяльності є головною вимогою суспільства, яке має правовий вектор розвитку. Визначальним у цьому напрямі є розробка етичних стандартів працівників правничої професії. Призначення таких стандартів визначається завданнями юридичної діяльності і полягає у забезпеченні: іманентного контролю моральності фахівця цієї галузі відповідно до ключових етичних категорій; морально-етичних основ ділової комунікації; престижності професії юриста в суспільстві; гармонії переконань особистості та їх проявів зовні.

Поділяємо думку науковців [3–5], що саме впровадження міжнародних стандартів правничої професії в національну правову систему України є

важливим кроком у зміцненні демократичних інституцій та гарантуванні прав громадян. Проте цей процес потребує удосконалення, аналізу та розв'язання низки проблем, які заважають йому бути ефективним.

По-перше, ратифікація міжнародних договорів, що визначають етичні стандарти правничої професії. Україна ратифікує значну кількість таких угод. На жаль, час, що минає, між підписанням та ратифікацією, є тривалим, нормативно не врегульованим. Наприклад, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, підписана 04.11.1950 р., ратифікована 17.07.1997 р., набрала чинності для України 11.09. 1997 р.; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, підписаний 16.12.1966 р., ратифікований Україною 19.10.1973 р.; Конвенція ООН проти корупції, підписана у 31.10.2003 р., ратифікована 18.10.2006 р., набрала чинності для України 01.01.2010 р. Необхідно зазначити, що саме процес ратифікації міжнародних договорів має забезпечити створення системи джерел національного права.

По-друге, упровадження міжнародних етичних стандартів у національні нормативні акти (кодекси поведінки або етичні настанови для правників різних галузей). Такі акти можуть містити положення про конфлікт інтересів, корупцію, обов'язки щодо збереження конфіденційності та інші принципи, визначені міжнародними стандартами. В Україні розроблено низку національних етичних стандартів професії правника, серед яких: Кодекс професійної етики судді [21], Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури [22], Правила адвокатської етики [23]; Правила професійної етики нотаріусів України [24] та ін.

Важливу роль у розробці вказаних стандартів виконують органи самоврядування: усеукраїнські конференції, з'їзди правників певних галузей, що за безпечує мотивацію виконання етичних вимог, бо вони не привнесені не ззовні, а вироблені колегіально, приймаються корпоративною спільнотою [25, с. 80]. У зв'язку з цим необхідно зазначити, що 5 жовтня 2012 року Правничою асамблеєю Всеукраїнської громадської організації «Асоціація правників України» було затверджено Етичні правила правника, які стали імплементацією в українське законодавство норм Загальних принципів для Співтовариства юристів, прийнятих Радою Міжнародної асоціації юристів 20 вересня 2006 р. у Чикаго (США). Правила ґрунтуються на тому, що «правники є професіоналами в галузі права, які здійснюють свою діяльність за різними юридичними спеціальностями та ставлять інтереси закону, правосуддя, своїх довірителів вище власних, а також прагнуть здобути повагу до верховенства права» [26]. Але, як зазначає В. Сущенко, незважаючи на те, що ці нормативні акти містять певні твердження міжнародних стандартів професії правника, вони не розглядають способи і засоби їх реалізації у функціонуванні визначених інституцій національної правової системи [5, с. 23].

По-третє, підвищення якості діяльності кваліфікаційних комісій з контролю за дотриманням професійних етичних правил у правничій практиці, діяльність яких має бути чітко регламентованою. Для ефективної роботи таких контролюючих органів мають бути розробленими обґрунтовані й зрозумілі критерії оцінки виконання етичних правил професійної діяльності.

Найбільш показовим у правовій системі України кваліфікаційне оцінювання здійснюється стосовно дотримання етичних стандартів суддями. До критеріїв такого оцінювання належать професійна, соціальна та особистісна компетентність, доброчесність. Постійно діючим відповідальним органом за виконанням суддями вимог етичних стандартів, який діє в українській системі правосуддя є Вища кваліфікаційна комісія суддів України. Крім того, на сприяння комісії у встановленні відповідності особистості судді вимогам професійної етики створена Громадська рада доброчесності, що має дорадче значення та надає висновок про дотримання чи недотримання суддею чи претендентом на цю посаду етичних стандартів [25, с. 81]. Оцінку виконання етичних вимог прокурорами уповноважені давати Рада прокурорів України – вищий орган самоврядування службовців прокуратури, кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів (у разі дисциплінарного провадження). Повноваження щодо оцінки дотримання суддями та прокурорами стандартів професійної етики має Вища рада правосуддя. Крім того, в Україні існують Державне бюро розслідувань, Вищий антикорупційний суд, Національне агентство із запобігання корупції та інші органи, які можуть відігравати роль нагляду та контролю за дотриманням міжнародних етичних стандартів правничої професії.

По-четверте, розробка системи теоретичного навчання, практичної підготовки, тренінгів, підвищення кваліфікації правників, які були б орієнтовані на міжнародні етичні стандарти правничої професії, що допоможе підвищити рівень знань і розуміння службовців необхідності дотримання етичних стандартів і принципів у своїй роботі. Важливо, щоб інтеграція міжнародних стандартів правничої професії в національну правову систему відбувалася системно і послідовно.

У національній правовій системі в цьому напрямі є значні напрацювання. Так, перед вступом прокурора чи судді на посаду проводиться курс спеціальної підготовки, протягом професійної діяльності передбачено підвищення кваліфікації. Суб'єкти здійснення спеціальної підготовки та підвищення кваліфікації визначаються ст. 19 та ст. 33 Закону України «Про прокуратуру» [27], ст. 57 та ст. 77 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» [28]. Це Тренінговий центр прокурорів України та Національна школа суддів України, до програми підготовки яких залучено питання прокурорської та суддівської етики відповідно. Працівники адвокатського корпусу мають оволодівати питаннями

професійної етики самостійно до складання ними кваліфікаційного іспиту, а визначення суб'єкта підвищення кваліфікації здійснюється органами самоврядування адвокатів [25, с. 80]. Але, слід зауважити, що питання професійної етики мають розглядатися не взагалі, а крізь призму впровадження міжнародних етичних стандартів у національну правову систему.

На наш погляд, імплементації міжнародних етичних стандартів у правову систему України може сприяти створення незалежних механізмів контролю за дотриманням етичних стандартів правничої професії, таких, як комісії з етики чи омбудсманів, які могли б розглядати скарги на порушення етичних норм. Суттєвим у цьому напрямі є організація проведення представниками громадянського суспільства, охоплюючи неурядові організації, моніторингу діяльності державних органів, а також інформування громадськості про порушення етичних стандартів та принципів правниками, що відіграватиме важливу роль у реалізації міжнародних етичних стандартів правничої професії в Україні. Необхідним кроком у цьому напрямі є забезпечення прозорості та відкритості в роботі державних правових структур, що містить відкриття доступу до інформації, публікацію звітів про їхню діяльність, проведення громадських слухань та консультацій із питань, що стосуються громадськості тощо.

Важливою умовою імплементації міжнародних етичних стандартів у національну правову систему, на нашу думку, є співробітництво з міжнародними організаціями, які займаються розробкою та впровадженням міжнародних етичних стандартів правничої професії, що дозволить отримати доступ до передових знань та досвіду в цій галузі та зробити свій внесок у розвиток світових стандартів.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Підсумовуючи викладене можна зробити такі висновки. Імплементація міжнародних стандартів правничої професії в національну правову систему України є важливим кроком у зміцненні демократичних інституцій та гарантуванні прав громадян. Проте цей процес потребує удосконалення, аналізу та подолання низки проблем, пов'язаних з питаннями ратифікації міжнародних актів, контролю державними органами та громадськістю дотримання правниками етичних стандартів, відсутності в національному законодавстві розгляду інструментарію реалізації міжнародних стандартів у функціонуванні інституцій національної правової системи та ін. Серед шляхів подолання окреслених проблем вбачаємо: нормативне врегулювання процесу ратифікації міжнародних договорів, що визначають етичні стандарти правничої професії; впровадження міжнародних етичних стандартів у національні нормативні акти (кодекси поведінки або етичні настанови для правників різних галузей); підвищення якості діяльності кваліфікаційних комісій із контролю за

дотриманням професійних етичних правил у правничій практиці, діяльність яких має бути чітко регламентованою; розробка системи теоретичного навчання, практичної підготовки, тренінгів, підвищення кваліфікації правників, які були б орієнтовані на міжнародні етичні стандарти правничої професії; створення незалежних механізмів контролю за дотриманням етичних стандартів правничої професії, таких, як комісії з етики чи омбудсманів, які могли б розглядати скарги на порушення етичних норм; співробітництво з міжнародними організаціями, які займаються розробкою та впровадженням міжнародних етичних стандартів правничої професії.

Література

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://bit.ly/3r32yQl>;
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейської конвенції з прав людини) : Підписана 4.XI.1950, Рим. URL: <https://bit.ly/3jPTE9r>;
3. Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади : монографія. Харків : Право, 2010. 464 с.
4. Ляхвіненко С. М. Міжнародні правові стандарти: до визначення поняття та видової характеристики. *Держава і право*. 2011. Вип. 51. С. 666–672. URL: <https://bit.ly/40ghTxv>.
5. Сущенко В. М. Європейські та міжнародні стандарти правничої професії в контексті функціонування правової системи України. *Наукові записки НаУКМА*. 2016. Том 181. Юридичні науки. С. 22–25. URL: <https://bit.ly/3mYN2qD>.
6. Загальна Декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: <https://bit.ly/3LYYvAE>.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р. URL: <https://bit.ly/3zdJ0xd>.
8. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: <https://bit.ly/3KgCw7a>.
9. Кодекс поведіння посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 р. URL: <https://bit.ly/3JVsmY3>.
10. Основні принципи незалежності судових органів від 06 вересня 1985 р. URL: <https://bit.ly/42P9CCd>.
11. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства від 01 жовтня 1988 р. URL: <https://bit.ly/3lPX1OK>.
12. Рекомендація № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 р. URL: <https://bit.ly/3nshs4D>.
13. Європейська хартія про закон «Про статус суддів» від 10 липня 1998 р. URL: <https://bit.ly/40HRcS7>.
14. Хартія Європейського Союзу про основні права від 07 грудня 2000 р. URL: <https://bit.ly/3FZthpf>.
15. Рекомендація № 2000/19 «Про роль державної прокуратури в системі кримінального судочинства» від 06 жовтня 2000 р. URL: <https://bit.ly/3KgyvQ4>.
16. Резолюція 2004/32 Комісії ООН з прав людини «Цілісність судової системи» від 19 квітня 2004 р. URL: <https://bit.ly/3nomUWd>.
17. Резолюція 2858 (XXVI) ГА ООН «Права людини при здійсненні правосуддя» від 16 грудня 2005 р. URL: <https://bit.ly/40pE8Rw>.
18. Бангалорські принципи поведінки суддів від 27 липня 2006 р. URL: <https://bit.ly/43lRkmr>.
19. Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. URL: <https://bit.ly/40nUH0s>.
20. Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії : Закон України (проект) від 28.09.2017 № 7147. URL: <https://bit.ly/3n4uFk8>.
21. Кодекс професійної етики судді : затверджено V з'їздом суддів України 24.10.2002. URL: <https://bit.ly/3lStdRm>.
22. Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури : затверджено Всеукраїнською конференцією прокурорів 27.04.2017. URL: <https://bit.ly/3ZmaBa9>.
23. Правила адвокатської етики : затверджено звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09.06.2017 р. URL: <https://bit.ly/3KgD2C0>.
24. Правила професійної етики нотаріусів України : затверджено

Наказом Міністерства юстиції України від 07.06.2021 № 2039/5. URL: <https://bit.ly/3M0tXi5>.
25. Лапкін А. Гарантії дотримання норм професійної етики суддею, прокурором і адвокатом (на прикладі України). *Political and Legal Studies*. Vol. 1, Issue 2 (June 2022): pp. 76–85. URL: <https://bit.ly/3G0jK1l>. **26.** Етичні правила правника : затверджено Правничою асамблеєю Всеукраїнської організації «Асоціація правників України» 05 жовтня 2023 р. URL: <https://bit.ly/3nm1hWq>. **27.** Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://bit.ly/3zh3fdn>. **28.** Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. <https://bit.ly/3LX4Qwv>.